

Van de onderwijzers wordt bovendien geëischt, dat zij ook bij andere politieke propaganda of bij vakverenigingsacties of soortgelijke uitingen van verenigingsleven, steeds met gematigdheid te werk gaan, dat zij heftige, langs het kantje der strafwet gaande taal vermijden en dat zij zich afzijdig houden, wanneer in hun omgeving acties gaande zijn, waardoor de gemoederen in groote beroering worden gebracht.

Waar de regering voortdurend uitdrukkelijk te kennen heeft gegeven, dat voor hen, die de aangegeven gedragslijn niet wenschen te volgen, in 's lands dienst geen plaats is, ligt het in de rede, dat degenen, die zich voorbereiden voor een landsbetrekking, eveneens met dat standpunt hebben rekening te houden.

Ter voorkoming van teleurstellingen wordt mitsdien ter kennis van belanghebbenden gebracht, dat geen personen in 's lands dienst zullen worden opgenomen, die in het openbaar ontoelaatbare propaganda voeren als hierboven omschreven. Tevens zullen zulke personen, voor het geval zij tijdens hun opleiding van landswege steun genieten, b.v. in den vorm van een beurs, niet verder in het genot van dien steun kunnen worden gelaten.

Ook bij andere diensten schijnt men een zuivering te ondernemen. Herhaaldelijk lezen wij berichten over gearresteerde communisten, ontdekte aanslagen en verstoorte vergaderingen. In Soerabaja bleek zelfs een heele zuivering der politie noodig te zijn, waarbij in totaal niet minder dan 50 agenten ontslagen werden.

Eigenaardig doet het bij dit alles aan, dat dit destructieve werk niet alleen in de Tweede Kamer door een communist verdedigd wordt, maar dat deze daarbij zelfs zijdelings steun ontvangt van de socialist.

Gelukkig heeft de nieuwe minister geantwoord op een wijze, die alle misverstand wegneemt.

Openlijke of bedekte propaganda voor het communisme kan in Indië niet worden toegelaten.

De bevolking staat weerloos en zonder critiek tegen het evangelie van Moscou.

Daar komt bij, dat de economische omstandigheden vooral op Java, het volk voor het ontvangen van het communisme bijzonder geschikt maken.

In de laatste 50 jaren is daar de bevolking op ontstellende wijze toegenomen. Hierdoor ontstond voor den Javaanschen boer een tekort aan grond.

Gepaard hiermee ging een snelle ontwikkeling der cultuur, die den primitieven landbouwer de concurrentie onmogelijk maken.

Nooit zal de Javaansche landman uit den grond kunnen halen wat de groote wetenschappelijk geleide, met moderne hulpmiddelen toegeruste onderneming er uit kan halen. Zoodra deze beide ongelijke partijen in vrijheid zouden kunnen concurreren naar de natuurlijke hulpbronnen van het land, zou de Javaan tot pauper zijn geworden.

Bovendien komt de Westersche wereld tot de bevolking met allerlei prikkels en nieuwe behoeften, zonder in overeenstemming daarmee de middelen tot behoeften bevrediging te bieden.

Als nu aan den Javaan gezegd wordt, dat dit alles is de macht van het kapitaal en dat hij zich met één slag vrij kan maken van de vreemde overheersching en tegelijk alle dingen kan verschaffen, die hij wenscht, dan ziet hij de leugen dezer beloften niet in en is hij zeer spoedig tot iedere actie bereid.

Dubbele waakzaamheid is daarom noodig.

Van de zijde van het bestuur moet met krachtige hand geregeerd worden, maar daarmee zijn we er niet.

Steeds meer dient het Christelijk volksdeel zijn beste zonen te geven voor den Indischen dienst en moeten wij alle krachten inspanssen om door middel van Zending en school aan het Indische volk te brengen het Evangelie der verlossing.

Arnhem.

E. VISSER.

LITERATUUR EN KUNST.

De oorzaken van de psycho-pathologische verschijnselen in de moderne romanliteratuur.

II.

In het vorige artikel vingen we onze bespreking van de oorzaken der psycho-pathologische verschijnselen in de moderne romanliteratuur aan, met te wijzen op het individualisme, als het element, dat in de eerste plaats moet worden genoemd.

We betoogden, dat het individualisme in z'n doorwerking gevoerd heeft tot een fatale verenging der persoonlijkheid van den kunstenaar, d.w.z. tot een steeds meer, zelfs uitsluitend, zich concentreren op zichzelf en eigen denkbeelden bij volkomen onverschilligheid voor verhoudingen en gevoelens rondom. En deze verenging moest voeren tot allerlei effecten, die door een ander niet meer mee te voelen zijn, dat is, die psycho-pathologisch zijn.

Bij onze bewijsvoering beriepen we ons op Frans Coenen. Maar hij is de eenige niet, die in dit verband te citeren valt. Zeker opmerkelijk is b.v. ook wat Maurits Uylert, de literaire criticus van het „Handelsblad“, zegt in een van zijn „kronieken“. Als hij heeft aangetoond, hoezeer de invloed van buiten af voor den Schrijver van betekenis is en een ontwikkeling die niet evenredig is aan de ontwikkeling van de werkelijkheid zonder vrucht blijft, zegt hij dit:

„Waar de Schrijvers het initiatief nemen wordt de geleidelijke ontwikkeling gewelddadig verbroken en de daardoor ontstane leegte wordt kunstmatig aangevuld door vermeende kunst, die niets is dan gekunsteldheid.“

En dan volgt zijn conclusie, die volkomen gelijk is aan de slotsom van Frans Coenen: „Het gevolg hiervan is een modernisme, dat de waarde en den duur van een mode heeft, dat niet uit natuurlijke groei is ontstaan, geenerlei contact heeft... met de gemeenschap en dat tot excessen leidt, die wel verwondering, maar nooit bewondering wekken...“

Excessen dus, „uitwassen“, noemt ook Uylert de voortbrengsels van deze individualistische tendenz. En hij vervolgt „Onze tijd is rijk aan zulke excessen. De bedrivers dezer literaire zonden genieten in eigen kringen zekere reputatie als nieuwlichters en baanbrekers, maar hun werk blijft embryonaal“ (= niet volgroei). Want — en op dat woord meenen we in 't bijzonder de aandacht te moeten vestigen, aangezien het de erkenning inhoudt van een ziektoestand bij het besproken werk: „het scheppen van 'literaire kunst vereischt in de eerste plaats gezonde kracht“. Hier toch is al die uitwas, die ziekte, als kunstuiting veroorzaakt.

We zouden verder kunnen wijzen op de zeer interessante studie van Ch. van Iersel „De psychologie in de moderne literatuur“, op verschillende passages uit Adama van Schellema's „Kunstenaar en Samenleving“, van den Oevers' „Geestelijke Peilingen“, Schartens' „Krachten der Toekomst“ e.d., maar ons onderwerp voor dit artikel is een ander, en bovendien zou het steeds citeeren ook te veel ruimte vragen. We wijzen alleen op dit materiaal, om te doen zien, dat voldoende argumenten voor de uitgesproken meening zijn bij te brengen.

Naast den invloed van het individualisme staat onmiddellijk een tweede element, niet minder sterk en dus ook niet minder beteekenend: de doorwerking van het pessimisme. Ook het pessimisme is een der oorzaken van de vele psycho-pathologische verschijnselen in de moderne romanliteratuur. Zelfs is het een der hoofdoorzaken.

Evenals het individualisme lag het pessimisme in den aard der Tachtigersbeweging; het kwam direct voort uit het naturalisme, dat onder het tachtigersgeslacht leefde en uit de stroomingen, die aan de beweging waren voorafgegaan. Er was immers in de laatste decennien der vorige eeuw een bijzondere belangstelling voor het exacte, voor alles wat werkelijkheid is of zich in reële verhoudingen openbaart. Men doorzocht die werkelijkheid met grengen iver, om al het bestaande te doorgronden, te begrijpen, indien mogelijk in formules vast te leggen, maar men vond bij al dat zoeken toch het gewenschte levensinzicht niet, omdat de eene ervaring steeds weer de andere kruiste. Ook zocht men in die werkelijkheid de schoonheid, de schoone verschijning, die het aesthetisch en ethisch gevoel bevredigen kon (men denke b.v. aan Van Eeden's „Kleine Johannes“, „Het Viooltje dat weten wilde“ van Marie Metz-Koning e.d.) maar vond al evenmin. En door al dat vergeefsche zoeken ontstond als vanzelf de levensonlust, het pessimisme. „De kunst“ — zegt Dr de Koe in een van haar Onze-Eeuw-artikelen — „kon ten slotte geen anderen troost bieden dan de schoone uitbeelding van deze troosteloosheid en zoo ontstond... het pessimisme, omdat de blijdschap over de schoone verschijning alleen de diepere naturen toch geen bevrediging schenken kon“. Uit de „mislukking“ van het naturalisme, door Lod. van Deysel „de dood van het naturalisme“ genoemd, dat is dus; uit de onmacht om de werkelijkheid bevredigend te benaderen, groeide al bij den aanvang der Tachtigersbeweging het pessimisme. Emants en Helène Lapidoth Swarth waren en bleven de dragers van deze gedachte.

Maar daar kwam nog iets bij. Het individualisme werkte ook in dit opzicht door. „Het individualistische“, zegt Frans Coenen in z'n „Studien van de Tachtigersbeweging“, „bracht van meet af het sombere mee“. „De betrekkelijkheid en nietigheid van het eigen individueel leven... (doet) de meeste individualisten hun verloren kleine in de onbegrensde eenwigheid (gevoelen) en (ze) kunnen daarvan niet zwijgen.“ En — aldus vatten we Coenen's redeneering van meer dan één plaats in zijn boek samen — de groeiende vervreemding van het geordende leven, die de kunstenaars op zichzelf terugdrong, leidde gaandeweg tot een eenzaamheidsgevoel, tot neerslachtigheid en zwaarmoedigheid, en die neerslachtigheid werd tot een zeker soort van levensonlust. Want in de bewustheid van alleen te staan en geen vastigheden meer te onderkennen, ging bij die kunstenaars ten slotte alle vertrouwen verloren en kwam het zich lijdelijk overgeven aan de wanhoop tegenover een menschedom, waarmee alle verband vrijwel gebroken was. Eenmaal zoover, was het ontwikkelingsproces spoedig voltooid; het blinde toeval werd als heerschend gezien te midden van een doellooze en zinlooze opvolging van eindigheden, waartoe ook de mensch zelf behoorde met al z'n omstandigheden.

Zoo ontvouwt Frans Coenen den groei van het pessimisme — belangstellenden zij verwezen naar

het laatste gedeelte van het belangrijke boek — en in deze teekening ligt tegelijk duidelijke aanwijzing, dat het pessimisme, in z'n voeren tot fatalisme en levensonlust, het psycho-pathologische in de hand werkt, dat is dus, een der elementen is, die als oorzaak van de ziekteverschijnselen mogen worden aangemerkt. In de ontuchtering van het vergeefs zoeken naar levenswaarden door een nauwkeurig ontleden van de werkelijkheid, en in de tot wanhoop voerende bewustheid van het alleenstaan in deze leegte, lagen als vanzelf de wortels van een onlust en neerslachtigheid, die tot een snellen opbloei van het pessimisme voeren moesten. En in dezen oorsprong en de verdere ontwikkeling ligt consequent het pathologische als openbaringsvorm opgesloten.

In de eerste groep artikelen die we over dit onderwerp schreven, waarin we de verschijnselen zelf hebben beschouwd en ontloed, wezen we in den breede op de pathologische effecten, die door het pessimisme in de romanliteratuur zijn ingebracht. Thans was ons doel de verklaring van die feiten te vinden, te doen zien, dat het pessimisme inderdaad tot zoodanige uitwassen voeren moet en het dus een der oorzaken is van de psycho-pathologische verschijnselen. Zelfs, het moge uit het voorafgaande gebleken zijn, een der hoofdoorzaken.

Als derde element, naast individualisme en pessimisme, meenen we de beginselloosheid der moderne literatuur te moeten noemen. In een volgend artikel hopen we dat nader aan te toonen.

C. T.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Een Gouden Jubileum.

In de Lentemaand van dit jaar heeft de Christelijke Gereformeerde Kerk in Amerika feest gevierd. God had groote dingen bij haar gedaan en dies was zij verblid.

Den 15den Maart was het vijftig jaar geleden, dat Ds G. E. Boer geïnstalleerd werd als de eerste docent der Chr. Geref. Kerk en hem aldoo de taak van de kweeking harer toekomstige predikanten werd opgedragen. Sindsdien staat deze datum bekend in de annalen der Chr. Geref. Kerk in Amerika als de Dies Natalis harer school.

Wat een verrassende groei heeft deze school mogen ervaren! In 1876 ving Docent Boer zijn arbeid aan met een klas van zeven studenten. Thans is het getal dergenen, die aan de Theologische School en Calvin College studeeren, circa driehonderd en vijftig, of vijftig maal zeven. Voor vijftig jaar was er slechts één leeraar aan deze school verbonden. Thans geven niet minder dan twintig professoren college aan deze inrichting. In den eersten tijd was deze inrichting een Theologische School zonder meer met een driejarigen cursus. Thans is aan deze kweekschool voor predikanten verbonden een volledige college, — dat is een inrichting, die zoo ongeveer hetzelfde omvat als de twee laatste jaren van een gymnasium en de twee eerste jaren van een Universiteit hier te lande. Gedurende de eerste jaren van haar bestaan diende de school der Chr. Geref. Kerk uitsluitend voor de opleiding van predikanten. Thans telt zij tal van studenten, die zich ten doel stellen om het onderwijs te dienen of om dokter of advocaat te worden. In 1876 kwam Docent Boer met zijn studenten saam in een schamel bovenkamerke. Thans heeft de school in eigendom een ruime „campus“, die een oppervlakte van vijf honderd beslaat, en als een echt plantsoen uitnemend harmonieert met de prachtige villa's, die het van rondom omgeven. De lessen worden gegeven in het imposante en zeer doelmatige hoofdgebouw, dat het midden van den „campus“ beslaat. En op de ééne hoek van den „campus“ vindt men een dormitorium of hospitium, hetwelk niet alleen plaats biedt aan tachtig studenten, maar ook een ruime gymnastiekzaal bevat.

Het was dus niet zonder groote reden dat de Chr. Geref. Kerk in Amerika feest vierde bij gelegenheid van de vijftigste verjaardag harer school. Gelijk een der feestredenaars opmerkte, mocht van die school betnigd, wat Jakob eenmaal van Jozef zeide: „Jozef is een vruchtbare tak, een vruchtbare tak aan eene fontein; elkeen der takken loopt over den muur. En nu herdacht men met een dankbaar hart den wasdom, dien God aan de school had verleend, maar ook de vele zegeningen, die God in en door de school had geschonken. Van uit die school zijn circa twee honderd en vijftig predikanten ingegaan tot het heerlijk werk van de Bediening des Evangelies. Niet minder dan een twaalfstal van hare oud-leerlingen hebben de kruisvaan geplant onder de Indianen en de Chinezen. Tal van onderwijzers en onderwijzeressen, die thans de zaak van het Christelijk lager onderwijs dienen, hebben hunne kweeking aan Calvin ontvangen. Ook hebben onderscheidene leeraars bij het middellaat onderwijs en college-professoren hunne opleiding geheel of gedeeltelijk aan deze school ontvangen. En daarenboven wordt Calvin door tal van anderen als Alma Mater gehuldigd, die thans andere posities bekleeden in het rijkgevarieerde leven, en nog steeds met dankbaarheid gedenken aan het feit,

dat zij binne

verkrigen in beschouwing. De feestvierter, van den Oceaan, werd, werd den jubileumgedacht. Omretingen bel het vele go

had willen a school bij d steunen, op moge worde het propage zehouwing. Grand Ra maakte. G plaats der Genformeer genwoordigd werd een op Prof. L. Ber president va voerden. De duizend per de school e

dezer saame stukken, die in Exceelsi Hinde's Ha der verschl behoeft d

lichten te e

Ook in de

teden, geho

ming. Des r

monkomst g

lege, waarbi

wante scho

avonds wer

herrijk bank

een vijftien

Ja, er wa

En dat niet

voerspoedig

minder om

het geloof

haven, en

Gods waarh

te doen uit

lijke gebee

Christelijk

warm hart

Gods besch

tot openba

een photo

maar ook

in het gebe

Schrijver d

vader niet

hmschijke g

bede opzor

werd met d

van het Ch

doeld, maar

dacht aan

lege.

Moge de

de school

ijkelijk hee

in gunst g

hare wortel

van Zijn W

tot een vol

belichten

Amsterda

D.

ove

In de „B

onderstaand

in zijn bro

Zoodat

onzen tijd

Ethische r

dusgeaan

en vuarha

Studenten

onze kerk

aandringe

zonderheit

aan de H

aan tal v

wijzeresse

beginsef w

Men ziel

spreken.

Zoo duit

eus verdin

d. Brink:

„daar o.m.

de ongunst

drukkingen

Gereformee

— we zull